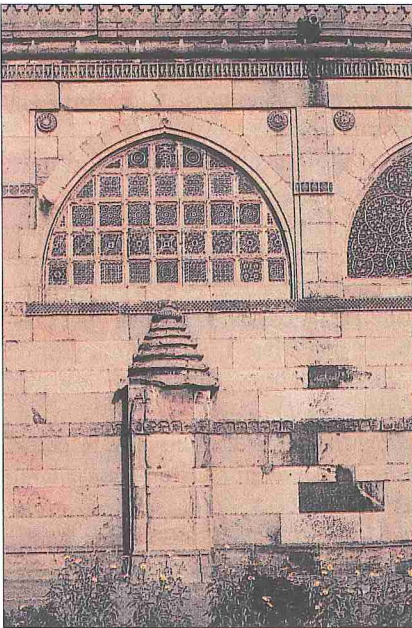

daha sonraki yıllarda ticareti olumsuz yönde etkilemiştir.

Bâbürlü Sultanı Evrengzîb'in ölümünden sonra Gucerât, Sîvâcî liderliğindeki Maratalar'ın istilâsına uğradı. Ahmedâbâd 1758'de Maratalar'ca işgal edilince Gucerât'taki Bâbürlü hâkimiyeti sona ermiş oldu. Maratalar'ın III. Panipat Savaşı'nda yenilmesinden sonra Hambâyat nevvâbî Mün'im Han'a Gucerât'ı Maratalar'dan tekrar geri alması için bir ferman yollandı. Ancak Maratalar şehri 1817'ye kadar yönetmeyi sürdürdüler. Bu tarihte Gucerât Gâikvard tarafından İngilizler'e teslim edildi ve İngiliz idaresi zamanında 1857 ayaklanmasından sonra eyalet haline getirildi. 1947'de Hindistan bağımsızlığına kavuşunca Kaç, Saurashtra ve Bombay ile birlikte devletin sınırları içinde kaldı. Bu geniş eyalet 1956'da ikiye bölündü ve Pakistan ile Hindistan arasındaki çekişmelerde yeniden önem kazandı.

Müslümanların hâkim olduğu dönemde Gucerât'ta gelişen en önemli endüstri gemi yapıcılığı idi. Sabun ve barut imalatı, kâğıtçılık ve taş kesiciliği de yaygındı. Gucerât'ın müslüman idarecileri yeni şehirler kurmaya, köprü, yol, hamam, sarnıç, hayvanat bahçesi vb. yapımına ilgi gösterdiler. Çok sayıda yetimhane, han ve hastahane yaptırıldılar.

Gucerât eyaletinin en önemli şehri olan Ahmedâbâd'daki XVI. yüzyıla ait Sıdî Seyyid Camii'nin batı cephesinden bir detay - Hindistan

Gucerât, Hindistan'daki İslâm kültür tarihinde önemli bir yer işgal eder. Nüreddin b. Muhammed Gucerâtî, Allâme Vecihüddin el-Alevî, Melikü'l-Muhaddisîn Muhammed Tâhir el-Fettenî, Ali b. Ahmed Mahdûm el-Mehâimî, Kadı Ceken, el-Hâc ed-Debîr, Seyyid Sıbgatullah el-Bervecî, Abdülkâdir el-Ayderûsî gibi âlimler burada üne kavuşmuştur. Ebül-Hasan Cilve de Ahmedâbâd'da doğmuş İranlı bir filozof ve şairdir.

Bugün Hindistan'ın sanayileşmiş beş eyaletinden biri olan Gucerât'ın merkezi Gandhinagar'dır. Belli başlı sanayi şehirleri Ahmedâbâd, Baroda ve Sûret olup eyalet ziraat ürünler bakımından zengindir. Dil ve etnik yönünden oldukça renkli bir yapı gösteren eyalette birçok mimari eser vardır.

BİBLİYOGRAFYA :

Strâfi, *Silsiletü't-tevârîh*, Paris 1881, s. 126-127; Berenî, *Târîh-i Firûzşâhî* (nşr. S. Ahmed Han), Kalküta 1862; İsemî, *Fütûhu's-selâtin* (nşr. M. Uşa), Madras 1948; Seydi Ali Reis, *Mir'âtü'l-memâlik* (haz. Necdet Akyıldız), İstanbul, ts., s. 47-58; Abdülkâdir el-Bedâünî, *Muntakhabu't-tawârih* (trc. G. S. A. Ranking), Delhi 1986, I-III, bk. İndeks; İskender b. Muhammed Mancû, *Mir'ât-ı İskenderî* (nşr. S. C. Misra — M. L. Rahman), Baroda 1961; a.e.: *Local Muhammedan Dynasties: History of Gujarat* (trc. E. C. Bayley), London 1886; M. Nazim, *The Life and Times of Sultan Mahmud of Ghazna*, Cambridge 1931, s. 115-121, 215-224; Hürev, *Hazâ'inü'l-fütûh* (nşr. M. W. Mirza), Kalküta 1953; Ebû Tûrâb Velî, *Târîh-i Gucerât* (nşr. E. D. Ross), Kalküta 1909; Qanî'i, *Tarikh-i Muzaffar Shahi* (nşr. M. Abdullah Chaghtai), Poona 1947; Muhammed b. Ömer Ulughânî, *Zâferû'l-vâlih bi-Muzaffer ve âlih* (nşr. E. D. Ross), London 1921-28, I-III; Storey, *Persian Literature*, I/1, s. 725-733; M. S. Commissariat, *History of Gujarat (1297-1573)*, London 1938-57, I-II; Seyyid Ebû Zafer Nedvî, *Târîh-i Gucerât*, Delhi 1958; a.mlf., *Gucerât ki Temeddüni Târîh*, Azamgarh 1962; Satish C. Misra, *The Rise of Muslim Power in Gujarat*, London 1963; a.mlf., *Muslim Communities in Gujarat*, New Delhi 1985; M. Yakub Mughul, *Kanunî Devri, Osmanlıların Hint Okyanusu Politikası ve Osmanlı-Hint Müslümanları Münasebetleri (1517-1538)*, İstanbul 1974, s. 104-105, 106-131, 141-172; Abdülhay, *Yâd-ı Eyyâm*, Leknev 1983; Çend Maqâle-i Târîh ve Edebî (nşr. N. Felsefî), Tahran 1372 hş., s. 89-140; Zübeyd Ahmed, *el-Âdabü'l-'Arabiyye*, s. 38-39; E. Denison Ross, "The Portuguese in India and Arabia Between 1507-1517", *JRAS* (1921), s. 545-562; S. A. A. Tirmizî, "The Contemporary Persian Chronicles of the Sultans of Gujarat", *IC*, XXXII (1958), s. 121-124; Ahmad Aziz, "Dâr al-Islam and the Muslim Kingdoms of Deccan and Gujarat", *Journal of World History*, VII (1963), s. 787-793; J. Burton-Page, "Gudjarât", *El²* (İng.), II, 1123-1130; H. C. Fanshawe, "Gucerât", *UDM*, XVII, 524-525.

K. A. NIZAMI

GUCERÂTİ

(گجراتی)

Abdüllatif b. Abdillâh
el-Abbâsî el-Gucerâtî
(ö. 1049/1639)

Mevlânâ'nın *Meşnevî'si*
ve Senâî'nin *Hadîkatü'l-hakika*
adlı eseri üzerindeki çalışmalarını ile
tanınan âlim.

Hayatının ilk dönemi hakkında bilgi bulunmamakta, nisbesinden Gucerât'ta doğduğu, eserlerinden de iyi bir öğrenim gördüğü anlaşılmaktadır.

Gucerâtî, Hindistan'da Bâbürlü hükümdarlarından Nüreddin Cihangir döneminde (1605-1627) Kâbil valisi olan Leşker Hân-i Meşhedî'nin münşiliğine tayin edildi. Leşker Han'ın Kâbil valiliğinden azlinden sonra bir tür vezirlik olan Dîvân-ı Ten göreviyle I. Şah Cihan'ın hizmetine girdi (1042/1632-33). I. Şah Cihan tarafından 1045'te (1635-36) Kutubşâhîler'den Abdullah b. Mahmûd'a, cuma ve bayram hutbelerinde Safevîler'den Şah Safî'nin adının kaldırılarak onun yerine Şah Cihan'ın adının okunmasını, sahâbeye küfür edilmemesini ve Ehl-i sünnet inancına uymasını bildirmek üzere merkezî Hindistan'da Gûlkünde'ye gönderildi. Ertesi yıl I. Şah Cihan'ın bütün isteklerini yerine getirerek geri dönen Gucerâtî Şah Cihan'a 20 milyon rüpye ile değerli eşya, 100 fil, süslü eyerleriyle elli at getirdi; ayrıca kendisine verilen hediyeleri de Şah Cihan'a takdim etti. 1047 Ramazanında (Ocak-Şubat 1638) Akîdet Hanlığı unvanını aldı. Aynı yıl uzun süren hastalığı sebebiyle Dîvân-ı Ten görevinden istifa etti ve 1049'da (1639) öldü.

Eserleri. İyi bir nâsir olan Gucerâtî münşiliği yanında dikkatli bir şârih olarak da tanınır. Başlıca eserleri şunlardır: 1. *Nüşha-i Nâsiha-i Meşneviyyât-ı Sakîme*. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin *Meşnevî'sinin* yetmiş yakın nüshasından faydalanarak meydana getirdiği metnin açıklaması ile fihristler ve notlardan ibaret olup Hindistan'da hazırlanan *Meşnevî* şerhlerinin en eskisidir. *Meşnevî'sinin* her cildine bir önsöz yazan müellif metnin anlaşılmasını sağlamak için büyük gayret göstermiştir. Yazımına 1024'te (1615) başlanan eser 1032 (1622-23) yılında tamamlanmıştır. Bir nüshası Nuruosmaniye Kütüphanesi'nde kayıtlıdır (nr. 2550). 2. *Letâ'ifü'l-luğât* (*Ferheng-i Luğât-ı Meşnevî-i Rûmî*). Yine *Meşnevî* için hazırlanan alfabetik bir sözlüktür. Muhammed b. Abdülhâlik'in *Kenzü'l-lu-*

ja'sı, Cemâleddîn-i İncü'nun *Ferheng-i Cihângîr*'i gibi Farsça ve Arapça sözlüklerden faydalanılmak suretiyle kaleme alınan eser, on iki yılda tamamlanmıştır. Eserin bilinen iki nüshasından biri Millet (Ali Emîrî, Farsça, nr. 255), diğeri Nu-ruosmaniye (nr. 4278) kütüphanelerindedir; ayrıca çeşitli neşirleri yapılmıştır (Leknev 1877; Kanpür 1905; Tahran 1319 hş.). 3. *Letâ'ifü'l-ma'nevî min haqâ'iki'l-Meşnevî* (Leknev 1866; Kanpür 1876). Gucerâtî'nin *Nüşha-i Nâsiha-i Meşneviyyât-ı Sakîme*'den sonra kaleme aldığı bu eser *Meşnevî*'deki güç beyitlerin şerhinden ibarettir. 4. *Mir'âtü'l-Meşnevî. Nüşha-i Nâsiha-i Meşneviyyât-ı Sakîme*'ye yazdığı önsözlerle yeniden yazdığı bir yedinci önsözden meydana gelmiştir. 5. *Mir'âtü'l-hadâ'ik. Senâî'nin Hadîkatü'l-ḥakîka* adlı eserinin şerhidir. Bazı nüshalarda adı *Letâ'ifü'l-hadâ'ik min nefâ'isi'd-dekâ'ik* veya *Şerḥu'l-Hadîka* olarak da geçen eser Leknev'de 1877 ve 1304 (1886) yıllarında basılmıştır (Storey, V, 530). 6. *Ruḳ'at-i 'Abdüllatîf (İnşâ-yi 'Abdüllatîf)*. Leşker Han'ın isteği üzerine çeşitli kişilere yazdığı mektuplardan ibarettir. 7. *Hulûşatü's-şu'arâ* (*Hulûşa-i Ahvâlî's-şu'arâ*). İranlı şairlerin hal tercümeleriyle şiirlerinden seçtiği parçaları ihtiva eden kitap, Gucerâtî'nin Muhammed Süfî-yi Mâzenderânî'nin (ö. 1035/1625-26) *Büthâne* adlı eserine yazdığı önsözün genişletilmiş şeklidir. Gucerâtî Devletşah, Mîrhând, Hândmîr gibi müelliflerin eserlerinden faydalandığını söylemekteyse de Devletşah dışındaki müelliflerden istifade etmediği ersden anlaşılmalıdır. 1021'de (1612) tamamlanan *Hulûşatü's-şu'arâ*'nın iki yazma nüshası Hindistan'da Ahmedâbâd Kadı Sâhib Kütüphanesi ile Tahran'da Meclis Kütüphanesi'nde (nr. 120, 132) bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Gülçin-i Meânî, *Târîḥ-i Tezkirehâ-yi Fârsî*, Tahran 1348 hş., I, 590-597; Rieu, *Catalogue of the Persian Manuscripts*, s. 589; Storey, *Persian Literature*, I/2, s. 808; V, 529-530; R. A. Nicholson, *A Descriptive Catalogue of the Oriental Mss. Belonging to the Late E. G. Browne*, Cambridge 1932, s. 211; Ahmed-i Münzevî, *Fihrist-i Kitâbhâne-i İhdâ't-iyi Âkâ-yi Seyyid Muhammed Mişkât be-Kitâbhâne-i Dânişgâh-ı Tahrân*, Tahran 1953, s. 525, 526; a.mlf., *Fihrist*, II, 1371; *FME*, I, 30-31, 137-138; Bayur, *Hindistan Tarihi*, I, 355; Şehriyâr Nekâvî, *Ferheng-nevîst der Hind u Pâkistân*, Tahran 1962, s. 182-183; Saima Inal [Savi], "The Life and Works of Abd al-Latif b. Abd-Allah al-Ab-basi of Gujarat", *Journal of the Regional Cultural Institut*, V, Tahran 1972, s. 45-49.

SAİME İNAL SAVI

GUÉNON, René

(bk. ABDÜLVÂHİD YAHYA).

GUFRÂN

(الغفران)

Allah'ın kullarını
azaba uğramaktan koruması
anlamına gelen bir kelime
(bk. GAFÜR; MAGFİRET).

GUIDI, Ignazio

(1844-1935)

İtalyan şarkiyatçısı
ve Sâmi diller uzmanı.

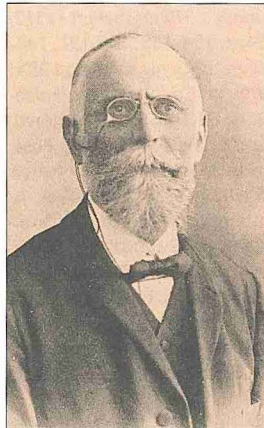
Henüz İtalya birliğinin kurulmadığı bir dönemde Roma'da şehrin ileri gelen ailelerinden birinin çocuğu olarak dünyaya geldi. Ülkesinin içine girdiği kültür, ilim ve eğitim çalışmalarının yeni aşamasında yoğun bir faaliyet gösterdiği gibi siyasete de atıldı. Öğrenim dönemine rastlayan İtalya'nın Afrika kıtasına yöneldiği yıllarda siyasî eğiliminin de etkisiyle Arap diline merak sardı; sonradan İbrânîce ve Süryânîce öğrendi. Arkasından siyasî gelişmelere paralel olarak yürütülen kültür çalışmaları içerisinde Habeş dili ve tarihi üzerine eğildi ve Roma Üniversitesi'nde 1876'dan 1919 yılına kadar verdiği diğer Sâmi dillerle karşılaştırmalı İbrânîce derslerinin yanı sıra 1885'te Habeş dili ve edebiyatı okuttu. Bu çalışmaları ile şarkiyat araştırmalarının ülkesinde sağlam temeller üzerine kurulmasını sağladı ve âdeti bir ekol oluşturdu. 1908-1909 öğretim yılında Ezer Üniversitesi'nde Arapça olarak Ortaçağ'daki Doğu-Batı münasebetleri üzerine dersler verdi ve ayrıca İslâmî dönemden önceki Arap âleminin incelen-

mesi çalışmalarına katıldı. Bu sırada tanınmış mütefekkir Tâhâ Hüseyin'in yetişmesinde rol oynadı. Kral Fuâd, Tâhâ Hüseyin'in tahsiline İtalya'da devam etmesini ve yeni ilmî metotları öğrenmesini destekledi. Guidi, bu parlak öğrenciden başka birçok fikir ve kültür adamının modern usullerle yetişmesini sağlamıştır.

Guidi'nin ilim âlemindeki yeri, eğitim ve öğretim hayatında ortaya koyduğu başarılarından sonra, kurulmasına ön ayak olduğu Roma Üniversitesi'nce çıkarılan *Rivista degli Studi Orientali* adlı dergiye pekişmiş, bu derginin halen sürmekte olan saygınlığının temelini de onun daha ilk sayılarından itibaren kaleme aldığı makale, tanıtma ve haber yazıları teşkil etmiştir. Özellikle derginin beşinci sayısı olarak yayımlanan ve İtalya birliğinin kurulduğu 1861 yılından 1911'e kadarki elli yıllık sürede bu ülkede yapılan şarkiyat araştırmalarını kapsayan "Gli studi orientali in Italia durante il cinquantenario 1861-1911" adlı çalışma büyük bir önem taşımaktadır ve Guidi'nin yönlendirmesiyle yapılmıştır. 1913'te çıkan bu yazı, derginin I. Dünya Savaşı sebebiyle yayını durdurması üzerine yarım kaldı ve ancak 1927 yılında devam sayısının yayımlanmasıyla tamamlandı; bu sayıya ayrıca Türkiye ve Orta Asya üzerine yapılan araştırmalar da katıldı. Bu çalışma çağdaş şarkiyatçılığın seçkin örnekleri arasında sayılır.

İlmî çalışmalarının yanında ünlü şarkiyatçı Michele Amari ve Leone Caetani gibi siyasî hayattan da uzak durmayan Guidi 1914 yılında senatoya girdi. 7 Temmuz 1878'de Accademia Nazionale dei Lincei'ye aslı üye seçildi ve buranın Doğu araştırmalarında etkili bir merkez olmasını sağladı.

Eserleri. Guidi'nin Arapça, Süryânîce, Habeşçe, İbrânîce, Kıptîce ve Farsça alanlarında kaleme aldığı eserlerinin toplam sayısı 100 civarında olup bunların büyük çoğunluğu Habeşçe üzerinedir. Kitap halinde basılan Arapça ile ilgili çalışmaları şunlardır: 1. *Şerḥu Bânet Sü'âd* (Leipzig 1871-1874; Kâ'b b. Züheyr'in ünlü kasidesi üzerine İbn Hişâm en-Nahvî'nin şerhinin neşridir). 2. *Cataloghi di codici orientali in alcune biblioteche d'Italia* (Firenze 1878). 3. *Studi sul testo arabo del Libro di Calila we-Dimna* (Roma 1873; *Kelile ve Dimne*'nin Arapça neşridir). 4. *Annales quos scripsit Abu Djarfar Mohammad Ibn Djarir at-Tabari*

Ignazio Guidi